

Els protagonistes del procés constituent

Pàgines 24 a 38 >>>

«La Mitra volia la Constitució de Liechtenstein»

Jaume Bartumeu EXMEMBRE DE LA COMISSIÓ CONSTITUENT

ENRIC GUINART
ANDORRA LA VELLA

L'actual president del Grup Parlamentari Socialdemòcrata, Jaume Bartumeu, coneix al detall com es va gestar la Constitució, ja que va formar part del Consell Executiu (Govern) en ple període preconstitucional i va estar present en totes les etapes del procés constituent com a membre de la comissió especial del Consell General encarregat de negociar la Carta Magna amb els coprínceps. En moltes ocasions va dir el lideratge dels postulats de la Casa de la Vall i això li va suposar rebre al·guna amenaça d'aquells que no en volien ni sentir a parlar d'una Constitució.

«En el llibre *La nova Constitució d'Andorra*, Àlvar Valls afirma que «pocs havien estat fins a aquell temps les veus a l'interior d'Andorra que havien portat l'abast de les aspiracions de la reforma a una Constitució escrita. Entre les més prematurs, destaquen les de tres personalitats de la vida política, els advocats Jaume Bartumeu, Manuel Mas i Antoni Morrell, que l'any 1977 acabaven les conclusions d'un llibre del qual eren autors proclamant la necessitat d'una Constitució». ¿Se sent orgullós d'haver apostat tan prematurament per una Constitució en un moment en què no deuria ser gaire fàcil fer aquest tipus de pronunciaments?

«Jo diria que el títol del llibre, més que un acte de valentia, era una provocació. El llibre es diu *Estat andorrà* i dir l'Estat andorrà el 1977 s'havia de fer. Que feia falta una Constitució era la lògica conseqüència que nosaltres tres, i no només nosaltres, estàvem convençuts que Andorra ja tenia els requisits per ser un Estat. Estàvem parlant d'una època en què no ser reconegut a la comunitat internacional, on els coprínceps no volien acabar d'acceptar aquesta afirmació de sobirania del poble andorrà, se'n deia que no erem un Estat, que érem una entitat atípica en el dret internacional. Per tant, deiem que som un Estat i per acabar de demostrar que som un Estat necessitem una Constitució. Del 1977 al 1990, quan s'inicia al procés, van passar una colla d'anys. Va ser un procés lent i dur, quan no està de moda i quan costa més dir-ho, s'havia de fer.

«¿Quin creu que va ser el detonant per endegar el procés constituent?

«Moviments tan importants per la història del nostre país com ara el procés constituent no vénen mai d'un sol detonant, però hi ha diver-

sos elements que condueixen al resultat. Primer i principal, el Consell d'Europa. I abans del Consell d'Europa, un judici que es fa aquí al Tribunal de Cortes, on dos dels tres advocats defensors es deien Marc Forné i Jaume Bartumeu. Un procés que es fa amb unes persones que han comès un delicte greu i que acaben empresonades a França i el seu país d'origen, que és Alemanya, els posa un advocat i arriba al Tribunal de Drets Humans, que obra una causa contra França. En aquells moments el president de la República Francesa, el senyor Mitterrand, es troba en una situació incòmode i no volguia. I aquest és un dels elements detonants on el president Mitterrand diu als seus serveis que això s'ha d'acabar i que Andorra ha de ser un país com els altres i, per tant, vol que Andorra sigui un Estat amb Constitució i dona instruccions perquè secundin això. Però detonants, n'hi ha diversos: la situació interna, la crisi pressió política, l'autodissolució del Consell General, el fet que guanyem les eleccions diversos grups parroquials que confluen amb la voluntat de tirar endavant el procés constituent que ja s'havia començat l'any noranta. Però si el copríncep francès i la mateixa comunitat internacional no ens hagués apadrinat, ens hauria costat força més.

«¿Hi ha certa discrepància sobre el grau d'influència que va tenir en el procés la Resolució 946?

«Aquestes coses no s'improvisen. Sabiem que teníem el suport dels parlamentaris del Consell d'Europa, però sabíem més coses. Al Consell General i al Govern ens va anar molt bé la resolució del Consell d'Europa, però no dir que ens va ser d'un suport institucional i polític certament transcendental.

«¿El model de Constitució el tenien clar?

«El model sempre ha estat el de Constitució escrita, no teníem clar els continguts que es van anar fent durant la negociació a les taules tripartides. El que no volíem era mitges tintes, ja que tindrien una Constitució. Volíem una Constitució europea i moderna i, per tant, de cap manera volíem una Constitució (parlo per la gent de la comissió) tipus Liechtenstein, que és una Constitució amb sobirania compartida entre el príncep i el poble, i en la qual el príncep pot collar fins en enlla de l'estrictament raonable els elegits del poble.

«Abans es referia al procés d'autodissolució del Consell General. Durant aquest període de pausa de la tripartidat, ¿va patir per la continuïtat de les negociacions?

«Si no haguéssim guanyat nosaltres

>> Pensatiu > Jaume Bartumeu, al seu despatx.

> A TOTES

«No volíem mitges tintes, ja que tindrien una Constitució. Volíem una Constitució europea i moderna»

> ELS SUPORTS

«Si el copríncep francès i la comunitat internacional no ens hagués apadrinat, ens hauria costat més»

> EL MISSATGE

«Albert Pintat va obstaculitzar, políticament, tot el que va poder el procés constituent»

les eleccions de l'abril del 1992, el procés se n'anava en orris perquè els mateixos que van boicotejar tot el que van poder el nostre Govern, i que després són sectors que s'han retrobat al Partit Liberal, un dels dirigents de l'oposició contra el Govern

d'Oscar Ribas en el qual jo era l'anomenat superministre, doncs és una persona políticament ben coneguda: es diu Albert Pintat. Albert Pintat és una persona que va obstaculitzar tot el que va poder políticament el procés constituent.

«El senyor Oscar Ribas afirma que precisament aquest interregne ineluctable va beneficiar al procés constituent.

«Sí, perquè els que vam estar al Govern i ens vam anar al Consell General sortíem amb una experiència política molt dura de final d'unes institucions. El Govern apassionant del qual vaig formar part del gener del 1990 a l'abril del 1992 va viure en primera línia de foc l'agonia d'unes institucions. El ministre de Finances, que en aquest cas era jo, anava a Brussel·les a discutir qüestions lligades amb l'acord que havia negociat el Govern anterior i els veuguers dels coprínceps pretenien acompanyar-me o pretenien que jo no podia anar a Brussel·les sense els veuguers.

«Un dels punts crítics de la negociació va tenir com a protagonista la Mitra, que discrepava molt sobre el paper que havia de tenir el copríncep episcopal en els Tractats Internacionals. ¿Vostè va copsar una amenaça real d'abandonar la taula o bé era pura estratègia?

«El bisbe deia que «dels actes essencials per a la sobirania d'Andorra, me'n vull sentir còrresponsable». La Mitra volia la Constitució de Liechtenstein i nosaltres, no. Vam fer reu-

nions bilaterals que van ser molt dures, hi va haver un moment en què se'ns va plantejar un canvi d'una sèrie d'articles i, per tant, que volien situar-nos al nivell de Liechtenstein. Per mi, és transcendental que el copríncep bisbe sempre defensés la reforma de les institucions i la Constitució, però ho defensava molt tranquil perquè sabia que França deia que això era impossible i no hi podia haver Constitució. El dia que els francesos ens donin el cop de mà perquè diguin que això va així perquè ja n'hi ha prou, la posició de la Mitra canvia. Ha d'ensenyar les seves cartes i les seves cartes són la Constitució de Liechtenstein.

«Vostè era dels que denunciava una campanya soterrada per intentar dinamitar el procés.

«Recordo un sopar que estava fent amb un amic meu a un restaurant que ja no existeix a Santa Coloma. A l'any 1992 no hi havia telèfons mòbils i la meua dona, que estava en estat, sabia on era jo i va donar el telèfon al restaurant. Em van indicar que fins aquí havíem arribat. I l'argument era que el bisbe renunciaria. Jo deia que estava convençut que no ho faria i, si ho volgués fer, el Vaticà n'hi hauria de posar un altre. Si hem arribat fins aquí, ara no em baixaré els pantalons. De la conversa me'n recordaré sempre.

«El conflicte en què tothom coincideix que realment va posar en perill la Constitució va ser la negociació del sistema electoral i de la representació dels comuns. ¿Com va viure aquest assumpte?

«El tema de la Llei electoral va ser molt difícil i aquí els que no volien perdre el poder polític van intentar aquella famosa nit dels ganivets llargs.

«¿Què va passar, aquella nit?

«Van començar a fer reunions els sectors més conservadors: Enric Dolza, Josep Areny, per tant, Camillo i Ordino, al marge dels seus companys de parroquia que estava a la Comissió Constituent que no els deien i van intentar fer marxa enrere en el tema de la Llei electoral i pretenien, la vigília de la votació del Consell, posar-se de cuí a la paret. Ens avisen i ens diuen que són majoria els que volen canviar això de la Llei electoral i ens esperen a la Casa del Benefici. A Andorra la Vella i Escaldes vam parlar i la primera decisió que vam prendre és que no hi aniríem tots vuit i només hi vam anar Ramon Canut i jo amb un mandat que era molt clar: «La Llei electoral es la que sortirà de la Constitució, ja en parlarem, però la Constitució l'hem pactat tots junts i és aquesta.

«¿Pensa que és satisfactori el grau de desenvolupament de la Carta Magna?

«Tenim molta feina pendent i les eleccions fins ara les està guanyant un sector polític que en bona part va votar la Constitució i, per tant, va a la rebaxa dels títols que permetin dir que Andorra és un Estat de dret, democràtic i social. Aquest social, molesta. ■